

El gran salt del Centre d'Amics de Reus

BAR CAFETERIA
CENTRE D'AMICS DE REUS

REVISTA DEL CENTRE D'AMICS DE REUS / NÚM 170/2023

Direcció:

Jaume Garcia Cardoner

President:

Joan M. Mallafrè Anguera

Maquetació i impressió:

QuatreC, impremta digital

D.L. T-66-80

PREU 2 €

L'equip de redacció no es fa responsable de les opinions emeses pels seus col·laboradors, fixos o eventuals. No es mantindrà correspondència amb els seus col·laboradors ni es tornaran les cartes. Les col·laboracions per la seva publicació aniran signades (si bé podran sortir amb pseudònim) i identificades amb el nom i domicili. Podrà reproduir-se qualsevol text, sempre que es mencioni el nom de la revista.

Amb la col·laboració de:

CENTRE D'AMICS DE REUS
està adherit a la

Federació d'Ateneus de Catalunya

Han col·laborat en aquest número...

Enric Agudé Bruix.- El coneixíem com a director de la Biblioteca Central Xavier Amorós, i abans, com a responsable de la mítica llibreria La Tronada -predecessora de l'actual Galatea-. L'Enric ens parla del seu pare, Enric Agudé Sans, el metge i excursionista eminent, del qual el Centre d'Amics li ret un homenatge als 10 anys de la seva mort.

Joan Antoni Domènech.- Periodista expert en economia i empresa té entre mans la publicació d'un llibre sobre fets històrics d'empreses i empresaris de Reus, un aspecte en el que és un referent. Avui ens fa un mos parlant-nos de la singular història de l'edifici del BBVA -antic Banco de Bilbao- de la plaça Prim.

Cristina Valls.- La jove periodista reusenca, redactora de Diari de Tarragona, exredactora de Reusdigital i excap de Comunicació del Col·legi d'Advocats de Reus, és una de les destacades cronistes de les activitats que fa el Centre d'Amics. Aquest cop ens fa cinc cèntims de l'inici de l'Any Amorós, que va tenir lloc a casa nostra, amb una àmplia conferència a dues mans.

Domènec Pascual.- Llicenciat en Medicina i Cirurgia per la Universitat de Barcelona, doctor en Medicina per la Universitat Rovira i Virgili i vinculat des del 2016 a la Facultat de Lletres de la URV cursant els Graus de Història i d'Història de l'Art, ens va il·lustrar en una xerrada sobre el pintor Ramon Casas. Modernisme en territori modernista. Ell mateix es en fa cinc cèntims.

Un bar de poble **3** / Assemblea **4-8** / Banco de Bilbao, un premi en forma d'edifici **8-9** / El Grup de Declamació celebra el Dia Mundial de la Poesia **10** / El Centre d'Amics de Reus enceta l'Any Amorós amb una conferència dels seus fills Maria Lluïsa i Xavier **11-13** / Trimestre de candidats/es al Centre d'Amics de Reus **14-15** / El partit que no va disputar l'Antoni Ros **16** / El 'tot Reus' inaugura el bar del **17-19** / Una visita a Vallbona de les Mones i L'Espuga de Francolí **20-21** / Fent memòria: el meu pare **22-24** / Enric Agudé Sans, metge, excursionista, expert en aigües... **25-26** / Eduard Prats rescata les grans dones oblidades de la ciència i l'art **27-31** / La modernitat de Ramon Casas **32-33** / La Setmana Santa, protagonista del món del col·leccionisme **34-35**

Editorial

Un bar de poble

"No et cremarà el foc que no vas encendre", ens deia el Dant. Al Centre d'Amics de Reus hem encès un fogardal. La llar té un nom: es diu La Mulasseta, el seu llenyataire és en Jaume Casaprima i com molt bé deia un vell amic de l'entitat, "el que més m'agrada és que sembla un bar de poble".

Shakespeare sostenia que som del mateix material del quals es teixeixen els somnis. A la nostra entitat hem fet una aposta que creiem és guanyadora: davant la crisi del món associatiu, agreujada per la pandèmia, hem obert el bar-cafeteria en ple Raval Robuster. I la reacció del públic ens ha sorprès: hi ha més clients dels esperats. L'entorn 'de poble' s'ho val: és potser l'únic bar del centre de Reus -o de tot Reus- amb una immensa terrassa i amb tot il·luminat amb llum natural. Hi esteu convidats.

Deia Mariano Rajoy que els catalans "fan coses". Nosaltres afegiríem, a més, que els reusencs fan grans coses. Ja sabeu que al Centre som amics de la gent de Reus que és exemplar, com l'Enric Agudé Sans, metge i excursionista reconegut a tot Catalunya, de qui el Centre ha organitzat la celebració dels 10 anys del seu traspàs. Fou el primer excursionista que a l'Estat espanyol traçaria un Gran Recorregut. Amb 52 anys va organitzar la marxa Reus-Lourdes, de prop de 400 quilòmetres, i amb 77 anys cobria en tres dies els més de cent quilòmetres que uneixen la nostra ciutat amb Montserrat. El seu fill Enric, a qui li hem demanat un article, recorda que a casa encara guarden els pots de pintura amb què marcava els camins.

Aquest número que teniu a les mans és també un petit homenatge a Xavier Amorós i un gran reconeixement a les dones creadores anorreades per la història, com ens il·lustrava el doctor Eduard Prats en una elegant conferència, traçada amb bisturí. "M'agrada la gent que escull amb cura les paraules que no cal pronunciar", deia la poetessa Alda Merini. Com el doctor Prats, talment.

Jaume Garcia Cardoner
Director de Lo Nunci

El passat dia 17 de març de 2023 es va celebrar l'assemblea general ordinària de socis, amb sis punts a l'ordre del dia, igual que la darrera assemblea.

El primer punt de l'ordre del dia era la lectura i aprovació de l'acta de l'assemblea anterior, que es va aprovar per unanimitat. Els punts 2 i 4 feien referència a l'apartat econòmic de l'entitat i que trobareu desglossat en aquestes mateixes pàgines i que també van ser aprovats.

El punt 3 de l'ordre del dia era la memòria d'activitats, que també va ser aprovada pels assistents i que també trobareu impressa en aquesta revista.

El punt 5 feia referència a l'aprovació de la proposta de la junta del nomenament del "Més amic de Reus 2022" aquesta proposava a l'assemblea per a la seva ratificació a la Llotja de Reus, el nomenament va ser aprovat per majoria, amb l'abstenció de 2 socis. Després del torn obert de paraules, es va aixecar l'assemblea la qual va comptar amb la presència d'una bona quantitat de socis.

Liquidació del pressupost de l'exercici 2022

INGRESSOS

	pressupostat	aplicat	desviació
QUOTES	24.000	23.800	200
SUBV., DONATIUS I PATROCINIS.	6800	6.872,98	-73
ALTRES	2700	4.899,28	-2.199
	33.500	3.5572,26	-2.072

DESPESES

MÉS AMIC DE REUS	500	69,26	431
POESIA "PREMI FRANCESC MARTÍ QUEIXALÓS"	920	793,43	127
LO NUNCI	4.500	5.925,27	-1.425
REP MANTENIMENT	1.500	978,07	522
ASSEGURANÇA	2.500	2.495,34	5
PUBLICITAT RRPP	360	467,35	-107
SUBMINISTRA COMUNICA	4.400	4.568,79	-169
CORRESPONDENCIA	1.800	2.357,64	-558
SUSCRIPCIONS	550	544	6
MAT. OFICINA	800	1.240,17	-440
FAC	950	595	355
TRIBUTS	910	1.056,16	-146
GESTORIA	2.400	1.568,14	832
ADMO. REPRESENTACIÓ	3600	5056,8	-1457
NETEJA	4200	3244,57	955
ALARMES	460	801,39	-341
ASCENSOR	2150	1601,8	548
CAMERES VIGILÀNCIA	800	538,49	262
ALTRES	200	238,48	-38
	33.500	34.140,15	-640

Proposta de pressupost per a l'exercici 2023

INGRESSOS

QUOTES	24000
SUBVENCIONS, DONACIONS	7000
ALTRES	5000
TOTAL	.36.000

DESPESES

MÉS AMIC DE REUSS	300
PREMI DE POESIA	860
LO NUNCI.	6.350
REPARACINS, MANTENIMENT	650
ASSEGURANÇA	2.850
PUBLICITAT RRPP	600
SUBMINISTRA COMUNICA	4.800
CORRESPONDÈNCIA	2.400
SUBSCRIPCIONS	500
MAT OFICINA	700
FAC.	650
TRIBUTS	800
GESTORIA.	1.800
ADMON REPRESENTACIÓ	5.100
NETEJA	3.000
ALARMES	800
ASCENSOR	3.000
CÀMERES VIGIL	600
ALTRES	240
TOTAL	.36.000

Memòria d'activitats

Comunicació

"LO NUNCI" Revista trimestral del Centre d'Amics de Reus amb una tirada de 650 exemplars per número. És l'òrgan informatiu de les activitats del Centre. A més a més, insereix col·laboracions de socis/sòcies i simpatitzants sobre la història local, lingüística i poesia catalana; itineraris d'excursions; biografies de reusencs il·lustres; certàmens, fets i actes diversos, etc. i altres temes d'interès general que afecten sobretot la nostra ciutat i els seus habitants. Es tramet a tots els socis i sòcies, així com a diverses institucions, autoritats i personalitats de Catalunya, també es tramet a diverses entitats d'àmbit, local, intercomarcal i nacional.

FULL D'ACTIVITATS Circular d'aparició mensual per informar de les activitats a dur a terme pel Centre durant el proper mes. Es tramet a tots els socis i sòcies, per publicitades i e-mail. També publiquem les nostres activitats a la nostra Web i al Facebook, Instagram i Twitter.

Memòria d'activitats

RECITALS

- MARÇ Recital de primavera de poesia amb poetes contemporanis. A càrrec grup de Lectura i Declamació del CAR
- ABRIL Recital en homenatge a Gabriel Ferrater, en l'any del centenari del seu naixement. Conferència i presentació de Biel Ferré i amb la participació del grup de Lectura i declamació del Centre
- JUNY Recital de poesia de primavera a càrrec del grup de Lectura i Declamació del CAR
- NOVEMBRE Lectura de fragments del Tenorio de Zorilla, Tirso de Molina i Llamp-Brochs Coordinat i presentat per Enric Tricaz. Amb el grup de Lectura i Declamació del centre llegint fragments
- DESEMBRE Recital del Grup de Lectura i Declamació del CAR amb el títol "El Nadal vist per poetes catalans"

CONFERÈNCIES

- FEBRER A càrrec del Sr. Jordi Just, President de la Cambra de Comerç de Reus amb el títol "Reus i el seu territori"
- MARÇ M. Carme Gené sobre l'obra pública de Modest Gené a Reus. Amb col·laboració de membres del Grup de Lectura i Declamació, musicat per Josep Enric Peris.
- ABRIL A càrrec d'Enric Tricaz, amb el títol "Buscant Sant Josep, una visió crítica i respectuosa de la vida del pare de Jesús a la Terra"
- MAIG Amb motiu dels 400 anys del Gremi de Construcció del Baix Camp a càrrec de Jaume Massó i l'evolució de la construcció a Reus

VIATGES/EXCURSIONS

- FEBRER Excursió a Barcelona. Visita exposició Gaudi i Frida Kahlo i a IDEAL(Centre Estudis Digitals) sobre Frida Kahlo
- SETEMBRE Viatge a Jordània

EXPOSICIONS

- JUNY A càrrec d'Enric Pons
- OCTUBRE Exposició fotogràfica a càrrec del col·lectiu fotogràfic FOTOCAT L'exposició duia per títol "Som Imatge"
- NOVEMBRE A càrrec de Josep Maria Guerris. Exposició de dubuixos a ploma

Memòria d'activitats

PRESENTACIONS LLIBRES

- OCTUBRE Presentació del llibre "10 anys d'Ara Reus" a càrrec de Daniel Rubio. Amb participació d'Enric Bosch i Francesc Domènech
- NOVEMBRE Presentació del llibre "Una vida per la música" del seu autor Enric Tricaz, sobre els 100 anys de l'Associació de Concerts de Reus. Amb lectura de fragments per part del Grup de Lectura i Declamació del CAR
- DESEMBRE Presentació del llibre "Conversaciones con Antonio Pont" a càrrec del seu autor Joan Antonio Domènech. Acte d'ajuda de recollida d'aliments pel Banc d'Aliments

CONCERT

- DESEMBRE El Cor Mestral va oferir un concert de Nadal

ALTRES

- FEBRER Trobada col·leccionisme . Mercadet.
- MARÇ Ruta a peu per descobrir l'obra de Modest Gené a Reus, guiats per M Carme Gené
- ABRIL Assemblea general CAR (28)
- MAIG Acte de presentació dels gegants Manotes
- JUNY Lliurament del guardó "El més amic de Reus". A l'Associació de Concerts de Reus
- JULIOL Trobada Col·lectors "Reus i el ferrocarril" Exposicions de maquetes i intercanvi objectes
- SETEMBRE Jornada de portes obertes. Com cloenda del dia, projecció del documental "Els ateneus a Catalunya" produït per la FAC
- Octubre
Campionat Futbol botons amb motius del 25 aniversari de l'Associació Reusenca de futbol botons
- Novembre
Tradicional rifa de la confitura
- Desembre
Lliurement del XX Premi Martí Queixalós El guardonat fou José Luis García Herrera amb l'obra "L'ombra de l'esperança" Abans hi va haver una conferència a càrrec d'Anton Baiges sobre la figura del seu avi el Dr. Francesc Gras Salas

Banco de Bilbao, un premi en forma d'edifici

La història del Banc de Bilbao a Reus exemplifica l'auge econòmic que va viure la ciutat i el seu àmbit d'influència en bona part de la segona meitat del segle XX. La petita oficina del número 10 del raval de Santa Anna (avui cantonada Salvador Espriu) anava a revolucionar les estadístiques del banc a la ciutat i a tota Espanya.

Després de la Guerra Civil, Reus havia perdut òbviament gran part de la seva manxa empresarial, encara que continuava conservant l'empenta suficient per a aixecar noves escomeses empresarials en molt diversos sectors. I amb elles, la necessitat d'un fort entramat bancari, sector en el qual Reus havia destacat a principis de segle.

En efecte, la ciutat va albergar en el primer terç del segle XX potents iniciatives bancàries, la majoria de la mà, inicialment, d'Evarist Fàbregas i Eduard Recasens, i més tard d'Eduard i el seu germà Francesc. Encara que seran motiu d'un altre capítol d'aquestes Històries, els projectes dels germans Recasens en aquest sector van ser l'origen del Banc de Reus, el Banc de Catalunya, el Banc Exterior d'Espanya i el Banc de Crèdit Local. I va haver-hi altres entitats creditícies

d'origen local, com la Banca Vilella, activa fins al 1969.

La manera de fer banca en gran part de la segona meitat del passat segle depenia en molt de les estratègies comercials dels directors d'oficines, que tenien marge per a la iniciativa pròpia. De manera que l'obtenció d'un préstec industrial depenia en

gran manera del càlcul de riscos que es feia en l'oficina local, que no havia de consultar sempre amb el departament de riscos de la seva central. Els directors, en aquest marc, comptaven amb una certa

L'edifici és obra de l'arquitecte Eugeni Pere Cendoya. Foto: Reusempresa

“El Banc de Bilbao es va establir a la capital del Baix Camp en 1929, sent Alfons Casanova el primer director”

llibertat i la consegüent responsabilitat si les coses no arribaven a bon port... En aquesta manera de fer, molt estesa, a Reus va destacar principalment el Banc de Bilbao.

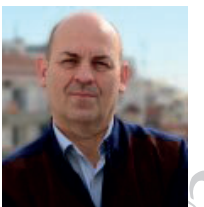
El Banc de Bilbao es va establir a la capital del Baix Camp en 1929, sent Alfons Casanova el primer director. Després de la Guerra, el càrrec el va ocupar Josep Puig i, més endavant, Josep Matas. Puig i Matas van desenvolupar una gran capacitat de captació de clientela empresarial, molt centrada llavors en els sectors agroalimentari i avícola, encara que va haver-hi també destacades operacions en uns altres àmbits fabrils, que van donar peu a la creació d'empreses molt notables.

El cas de Josep Matas és paradigmàtic d'aquesta manera de fer tan personal, i arriscada alhora, que va portar a l'oficina de Reus a convertir-se en una de les principals del banc a Espanya. Matas havia entrat en l'entitat en el servei que anomenaven d'estranger; especialitzat en el suport a les empreses exportadores. El Bilbao a Reus va arribar a tenir un gran prestigi en aquest àmbit, ja que els seus empleats dominaven tota la burocràcia administrativa i de canvis, la qual cosa facilitava enormement el treball a les empreses.

Al costat d'aquesta especialitat, una vegada Matas va aconseguir la direcció de l'entitat a Reus, amb poc més de trenta anys, va créixer el nombre de clients. Així, recorria els pobles del Baix Camp i Priorat oferint els seus serveis a petits industrials. Un treball comercial ardu que

va portar els seus fruits. El Banc de Bilbao a Reus va experimentar llavors un gran creixement. De fet, l'ordre d'importància de les places financeres del banc en l'època era: Madrid, Barcelona, Bilbao i Reus. Per aquesta raó, com a compensació o premi, com així va manifestar en el seu moment el mateix president de l'entitat, es va aixecar l'edifici de la plaça de Prim, singular entre les sucursals i a manera de les que ja hi havia a les grans capitals del país. Matas va ser posteriorment ascendit a director territorial del Bilbao a Catalunya, en el període 1981-1991, fins a la seva jubilació.

En el solar que va ocupar l'hotel Continental o París Continental, que va cessar la seva activitat en 1947, el Banc de Bilbao va aixecar a la fi dels anys 50 un edifici que seguia el deixant d'uns altres molt similars que havia projectat l'entitat en altres ciutats, amb una arquitectura d'un aire monumentalista postclàssic i postmodern. L'arquitecte va ser Eugeni Pere Cendoya (que també va fer l'edifici del Banc de Bilbao a la plaça de Catalunya de Barcelona). Cendoya, deixeble de Lluís Domènech i Montaner, va ser autor, entre altres, del Palau Nacional de Montjuïc per a l'Exposició Internacional de Barcelona (1929), al costat d'Enric Catà i Pere Domènech i Roura

Joan Antoni Domènech
Periodista i escriptor

El Grup de Declamació celebra el Dia Mundial de la Poesia

Un any més, el Grup de Lectura i Declamació del Centre d'Amics de Reus va sumar-se a la celebració del Dia Mundial de la Poesia, que tenia lloc el 23 de març. Tot i això, la celebració va avançar-se per ajustar-se més bé al calendari i es va celebrar el 21 de març a la sala d'actes del Centre.

El grup protagonitzà una àmplia lectura de poetes catalans i alguns britànics, especialment d'aquells que són desconeguts o poc populars, com Manuel Forcano o Agustí Esclasans.

No faltaren els grans autors, com Carles Riba, Joan Salvat

Papasseit, Joan Vinyoli, Clementina Arderiu o Àlex Susanna. Tampoc un poema de la reusenca Maria Dolors Vallverdú. De fronteres enfora foren recitats Thomas Hardy i Robert Graves.

GABINET IMMOBLES

C/ Amargura, 61 - Reus - 977 344 507

C/ Dionís Mestre, 8 - Montblanc - 977 862 681

Ctra Montblanc, 4 - Sta. Coloma de Queralt - 977 881 333

info@gabinetimmobles.com

www.gabinetimmobles.com

G GABINET ASSESSORS
consultoria empresarial

API Col·legi d'agents
immobiliaris
associat-198
registre d'agents immobiliaris
de Catalunya
aicat 6623

El Centre d'Amics de Reus enceta l'Any Amorós amb una conferència dels seus fills Maria Lluïsa i Xavier

La figura de l'escriptor Xavier Amorós va ser recordada el 23 de febrer al Centre d'Amics de Reus en el marc d'un acte literari que encetava a la nostra ciutat l'Any Amorós. L'objectiu de la trobada era homenatjar el també poeta reusenc en el centenari del seu naixement.

Els seus dos fills, Mª Lluïsa i Xavier, dibuixaven un recorregut guiat per la seva vida i obra. Mentre Mª Lluïsa -comissària de l'Any Amorós- exposava passatges de la biografia d'Amorós, Xavier fill analitzava de forma intercalada les particularitats de la seva poesia, així com la seva evolució. A mesura que anava avançant el repàs vital del reusenc, membres del Grup de Lectura i Declamació del Centre van llegir poemes i textos, com ara 'Ani-

versari' o 'Sóc al Pradell de les cinc del matí', entre altres treballs.

Algunes anotacions biogràfiques de la joventut d'Amorós eren subratllades per la seva filla amb detalls com el relacionat amb la lectura: «El seu pare, Rodolf Amorós, el va aproximar a la lectura, a casa hi havia una gran biblioteca amb autors com Federico García Lorca, entre altres; i també li va transmetre la seva estima per la cultura, fins i tot van tenir una llotja llogada al Teatre Fortuny».

En complir 18 anys, Amorós va perdre al seu pare: «Va ser una vivència molt dura per a ell, no va poder estudiar moltes de les especialitats que li hagués agradat fer i es va posar al capdavant del comerç de teixits Les Amèriques».

Maria Lluïsa i Xavier Amorós, amb el president del Centre, Joan Maria Mallafrè, l'alcalde de Reus, Carles Pellicer, i el regidor Carles Prats.
Foto: Centre

Xavier intervenia afegint que en temps de postguerra «va trobar sempre elements amb els quals motivar-se i seguir amb la lectura, va aprofundir en Josep Carner, per exemple, també va ser molt actiu culturalment, i va assistir a tertúlies». En 1946, fins i tot, al costat de la seva germana Eulàlia i altres amistats, «va fundar un festival de varietés, l'es-

“Xavier Amorós està decididament ubicat dintre del realisme històric ”

Vista de la sala d'actes, plena a vessar. Foto: Centre

trena del qual en el Fortuny va ser un èxit».

Del clàssic al més directe

Un dels trets que distingia Xavier Amorós fill de la poesia del seu pare és que va iniciar-se amb un estil clàssic i més endavant se serviria de frases fetes com a elements que enriquirien el seu treball, que «ho farien més directe».

La tornada de l'escriptor i poeta a la capital del Baix Camp era una altra anotació assenyalada per Xavier, que amb això es preguntava: «Que diferent hauria estat l'obra del nostre pare si no hagués hagut de tornar a la seva ciutat i s'hagués quedat a Barcelona».

La renovació de la poesia

Amb l'inici de la dècada dels seixanta, hi ha un clar moviment de renovació de la poesia en català i també més enllà, però ens fixem en Catalunya, comença a aparèixer una manera diferent de concebre la poe-

sia no solament pel que fa al llenguatge sino també a la temàtica i pel que fa a la funció social de la poesia. “El poeta es converteix en un cronista de la societat i en un crític que vol promoure un canvi de consciència col·lectiva”, diu Xavier de son pare.

Però la poesia de Xavier Amorós no és unidimensional, “també sovint agafa matisos existencialistes. L'existencialisme estava molt recent en la

literatura de l'època i Sartre o Camus eren lectures que van influir en el poeta Xavier Amorós”.

Finalment hi ha un aspecte que no s'ha de negligir. “El realisme històric és un moviment de renovació literària que va de la mà d'un moviment polític clarament d'esquerres. I Xavier Amorós està decididament ubicat dintre del realisme històric i també dintre de l'embolcall ideològic que dona sentit al moviment. Tot i que no fa poesia directament política a aquest substracte hi és de manera evident. Posarem a tall d'exemple un dels pocs poemes seus de temàtics política”, destaca Xavier fill.

Silenci i memòries

Després d'una llarga etapa de silenci inicià la seva producció en prosa a meitats de la dècada dels 80, subratllava la seva filla Maria Lluïsa. Escrigué novel·la històrica i memòries autobiogràfiques. També, al llarg de vint anys, amb assiduitat, va

“El 1998 L'Ajuntament de Reus el va nomenar Fill Il.lustre de la ciutat”

ser columnista en diferents diaris i revistes .

A la primera novel·la, ‘L'agulla en un paller’ (1985), seguiran més memòries com a cròniques novel·lades. ‘El camí dels morts’ (1996), ‘Temps estranys. Clarobscur en la llarga postguerra reusenca’, en tres volums (2000, 2002 i 2004) i ‘Plou, però plou poc’ (2007).

El 2005 es publicà el II volum de les Obres

El 1998, va ser guardonat amb el Memorial Gabriel Xammar com a reconeixement de ser el referent, als Països Catalans, de la literatura i la cultura del Camp de Tarragona.

El 14 de març del 2003, l'Ajuntament de Reus acorda per unanimitat posar el nom de Xavier Amorós a la Biblioteca pública Central de Reus.

L'any 2004 fou guardonat amb la Creu de Sant Jordi. El mateix any la Universitat Rovira i Virgili el nomena Doctor Honoris Causa en reconeixement de la seva trajectòria com a lluitador per la democràcia en els anys del franquisme. El 2013, Pradell de la Teixeta, poble de la família paterna, l'anomena Fill Adoptiu.

El mes de juny del 2019, El Centre d'Amics de Reus el va nomenar “El més amic de Reus. 2018”.

El seu fons personal està dipositat a l'Arxiu municipal i la seva biblioteca personal a la Biblioteca Xavier Amorós.

Finalment, l'Ajuntament li ha publicat l'Obra Completa en 5 volums. El darrer, l'any 2017, amb la col·laboració de la seva dona, Luisa Corbella.

La família i la vídua de Xavier Amorós, Luisa Corbella. Foto: Centre

Completes, un recull d'articles periodístics recollits anteriorment en diverses publicacions: Cafè París, Botigues de mar 1987-1989, De Reus estant, Tomb de ravals ...

El 1998 L'Ajuntament de Reus el va nomenar Fill Il.lustre de la ciutat i el Centre de Lectura, Soci d'Honor. L'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana també el va nomenar Soci d'Honor.

Cristina Valls

Trimestre de candidats/es al Centre d'Amics de Reus

Noemí Llauredó, durant la seva intervenció. Foto: Alfredo González

Trimestre excepcionalment polític el viscut al Centre d'Amics de Reus. L'entitat havia convidat diversos polítics de la ciutat abans que es conegués que serien candidats. Alguns van acceptar la proposta i d'altres s'hi van abstenir. Les i els alcaldables Noemí Llauredó (ERC); Teresa Pallarès (Junts) i Dani Rubio (Ara Reus) van accedir a oferir el seu perfil.

Noemí Llauredó, vicealcaldessa, va explicar en què consisteix el Pla Estratègic Reus Horitzó 32 al Centre d'Amics de Reu. La vicealcaldessa també va destacar la importància de la participació durant la creació del pla, ja que «ens ha permès recollir l'heterogeneïtat de la ciutadania» i, a més, consi-

dera que «les ciutats del futur s'han de construir des del diàleg, el consens i la participació».

A què fa olor Reus? A què fa olor el seu futur? L'alcaldable de Junts x Reus, Teresa Pallarès, exposava els reptes de la ciutat i el seu compromís amb la mateixa jugant amb els símilis i els records de

Teresa Pallarès, durant la seva xerrada. Foto: Centre

“L'entitat havia convidat diversos polítics de la ciutat abans que es conegués que serien candidats”

Dani Rubio, junt a Joan Maria Mallafrè. Foto: Centre

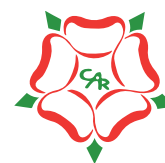
les olors que li vénen a la memòria.

En un escenari cuidat, amb un ram d'espígol presidint la taula on fou presentada per Joan Maria Mallafrè, president del Centre d'Amics, Pallarès recordava que l'espígol era l'olor de la seva infantesa viscuda a Marçà quan per la Festa Major la gent del poble el collia. Ara es preguntava: “Quina era l'olor de Reus?” I elaborava un viatge “per les diferents olors de la

ciutat”, com l'olor del tren que agafava per anar de Marçà a Reus, per encabat retornar de nit amb el tren ‘Caspe’ de la mà de la seva àvia.

El candidat d'Ara Reus a l'alcaldia de l'Ajuntament, Daniel Rubio Angosto, oferia també el passat trimestre una conferència al Centre d'Amics de Reus, on repassava el treball fet per part del partit municipalista al consistori i detallava alguns dels punts que potenciarà Ara Reus de cara a les pròximes eleccions municipals.

Sota el títol ‘Perquè som de Reus’, Daniel Rubio va fer valdre que Ara Reus és el partit “capaç de fer la gestió més eficient del bé públic per al nostre municipi”. En aquest sentit, i com reiterava en diverses ocasions, un partit municipalista “ha d'estar al servei de les persones i posar-les al centre de les polítiques”.

centre
d'**AMICS**
de **REUS**

fes-te soci
Caminem cap un futur nou

El partit que no va disputar l'Antoni Ros

El dilluns 20 de març, un whatsapp enviat per l'Eric anunciava la fatal notícia: "Hola a tots, em sap molt greu dir-vos que aquesta matinada ens ha deixat el Toni. No tinc massa més detalls...". El Toni era l'Antoni Ros Magrané, jugador de l'Associació Reusenca de Futbol-Botons, de 63 anys, que havia mort sobtadament aquella nit. L'entitat, que disputa les jornades de lliga els dilluns, va decretar jornada de dol.

Els darrers temps, el Toni s'havia implicat molt amb l'entitat i havia protagonitzat l'organització de quatre tornejos de futbol-botons en poques setmanes, un d'ells, el de Sant Blai, en què va fer venir el prior de la Prioral per beneir els blaiets que acompanyaven la celebració del campionat.

Dimarts, 21 de març, un contrabaix i un piano interpretarien al tanatori de Salou la peça més estimada per l'Antoni: el 'Boig per tu', de Sau, davant el fèretre del Toni,

cobert amb una estelada. En primera fila, la seva vídua, la Montse Molas, sotsdirectora de l'escola Elisabeth de Salou, el seu pare, el seu germà Joan, els seus dos fills, també mestres a la mateixa escola, escola que estaria representada per una munió de professors, exalumnes, pares i mares dels fills del Toni i la Montse i pel seu director, Enric Masià.

No faltarien els amics de l'ANC i de l'Associació Reusenca de Futbol Botons. Entre ells, el Josep Maria Grau, que mai va poder disputar l'encontre de futbol-botons amb el Toni fixat pel mateix 20 de març, el que quedarà pendent per sempre.

Associació Reusenca de Futbol-Botons (ARFB), secció del Centre d'Amics de Reus

L'Antoni Ros, el quart per l'esquerra, en un dinar amb membres de l'ARFB

El 'tot Reus' inaugura el bar del Centre d'Amics, que fa un salt ampliant oferta i horaris

Joan Maria Mallafrè, envoltat d'autoritats durant la inauguració. Foto: Centre

Festa grossa al Raval Robuster la tarda de divendres, 24 de febrer. El Centre d'Amics de Reus vivia una fita històrica amb la inauguració del seu bar cafeteria, que agafa un nom molt reusenc: La Mulasseta. Comandat per Jaume Casaprima, que ha arribat a un acord amb la junta directiva de l'entitat, el nou espai suposa que l'històric Centre d'Amics oferirà més alternatives: obrir un espai com a centre de trobada i socialització, per a socis i per al públic en general, que permetrà, com deia el seu president en els parlaments, "que el Centre no resti tancat els dissabtes, diumenges i l'estiu".

El 'tot Reus' assistia a un acte que desbordà

les parets de l'espaiós i lluminós bar, que compta amb un altre gran atractiu, com és una gran terrassa al fons del local, visible des de l'entrada i que permetrà la celebració de concerts o altre mena d'activitats a l'aire lliure.

Una aposta valenta del Centre

Es tracta d'una aposta valenta d'un ateneu com és el Centre d'Amics que també busca la necessària incorporació de nous associats -la pandèmia no li ha suposat una davallada de socis, tal és l'estima dels seus associats a l'entitat i al nom de Reus-, però els temps han canviat acceleradament i la societat hipertecnològica busca altres incentius.

“Mallafre agraià el suport imprescindible donat per l’Ajuntament de Reus i la Diputació de Tarragona”

El Cor Mestral, vinculat al Centre d’Amics, interpretà cinc peces. Foto: Centre

Els Gegants Manotes de Reus van apadrinar la inauguració fent una ballada. Foto: Centre

Jaume Casaprima, segon per la dreta, és el responsable del bar “La Mulasseta”. Foto Centre

La inauguració reuní unes 150 persones, més de les que esperava la junta directiva, entre elles les autoritats locals -l’alcalde, Carles Pellicer; la vicealcaldesa, Noemí Llauredó; regidors de Junts i d’ERC i el portaveu d’Ara Reus, Dani Rubio-, i la presència i actuació especial dels Gegants Manotes de Reus, i finalment, del Cor Mestral, les dues entitats molt estretament vinculades al Centre d’Amics. La coral interpretà cinc peces musicals. Personatges com el comerciant Tomàs Barberà, o el gerent de l’Institut Pere Mata, Joan Amigó, i molts socis i sòcies de l’entitat no es perderen un acte que suposa una aposta que a més a més revitalitza el Raval Robuster.

“Això era una quadra”, deia el president del Centre, Joan Maria Mallafre, referint-se a com era el local abans de les obres de reconversió en bar. Es tracta dels baixos que es troben passada la porta principal del Centre en direcció al Raval de Sant Pere, un gran espai amb tres apertures, una d’elles amb una doble porta de fusta clàssica.

Mallafre subratllava el motiu d’aquesta aventura: “Malgrat celebrar moltes activitats i tenir grans persones com a socis i sòcies, en cada bugada perdíem un llençol. Ens vam atrevir a ti-

Carles Pellicer: “Aquesta és una gran inauguració, avui som aquí pràcticament el ‘tot Reus’”

rar endavant el bar perquè era la manera de canviar la dinàmica de l’entitat, intentem portar gent jove i celebrar més activitats. I crec que amb el bar cafeteria ho aconseguirem. Ara tenim un estatge social obert tot-hora, abans teníem un pis”, subratllava. Es busca crear “un ambient familiar, de gent que vingui a passar l’estona, un punt de trobada, de socialització i de participació en les activitats actuals i les noves que es vagin creant al Centre”.

‘Ara obrirem tots els dies’

“Quan divendres a la tarda tancàvem portes, no obríem fins dilluns. Ara estarem oberts dissabtes i diumenges i tot l’estiu, ja que entre Sant Pere i el setembre també restàvem tancats. Ara no serà així. Volem ampliar la massa social per poder mantenir-nos”, destacava.

Mallafre agraià el suport imprescindible donat per l’Ajuntament de Reus i la Diputació de Tarragona i feia un reconeixement especial a la junta directiva de l’entitat, “ja que sense ella aquest espai no estaria avui obert”. Mallafre dedicava finalment uns mots al responsable del bar cafeteria, Jaume Casaprima, “la persona ideal per gestionar-lo”. Casaprima també intervingué: “La cafeteria serà una porta oberta al Centre d’Amics, sempre restarà oberta i veureu celebrar-hi jocs, ser un lloc de reunions o organitzar concerts”. Dilluns, 27 de febrer, obria portes.

També en el torn de parlaments, la vicealcaldesa, Noemí Llauredó, felicitava l’enti-

tat “per la iniciativa i per l’atreviment. Una molt bona manera de dinamitzar l’entitat és tenir una cafeteria oberta, fer vida social, tenir les portes obertes més temps”. Llauredó feia esment especialment a aquesta idea: “Vosaltres ajudeu a donar vida al Raval. Sabeu que des de l’Ajuntament tenim la voluntat que els locals que eren buits es vagin obrint i amb el projecte Espais Vius ho estem mobilitzant de la mà del regidor Carles Prats. Volem que hi hagi més vida en aquest Raval”.

Finalment, l’alcalde, Carles Pellicer, cloïa els parlaments felicitant la iniciativa, tant al Centre com al nou gerent del bar: “Aquesta

Un moment de la inauguració. Foto Centre

és una gran inauguració, avui som aquí pràcticament el ‘tot Reus’”. L’espai “relliga els socis i genera més activitat. De fet, vull felicitar el Centre d’Amics per la gran feina que fa, que ajuda a cohesionar la ciutat. El Centre porta amb tot l’honor el nom de Reus”.

Jaume Garcia Cardoner

Una visita a Vallbona de les Mones i L'Espluga de Francolí

Els excursionistes, a Vallbona de les Monges

El divendres 27 de gener, acompanyats per un fred intens, un grup de socis i sòcies del Centre d'Amics de Reus vam entrar a la comarca de l'Urgell, per situar-nos al segle XII, amb la visita al monestir de Santa Maria de Vallbona. Retornem després cap a la Conca de Barberà, a L'Espluga de Francolí, on a finals del segle XIX van posar en marxa una destil·leria d'aiguardent, La fassina Balanyà.

Els primers documents que ens han arribat de la comunitat religiosa de Vallbona daten de l'any 1.173 i parlen d'una comunitat

mixta guiada per Ramon de Vallbona i que seguia la Regla de Sant Benet. En 1.175 els homes es traslladen a Montsant i les dones romanen a Vallbona i s'incorporen a l'Orde del Cister, amb Òria Ramirez com a abadesa.

Per donar impuls a la comunitat els reis hi fan algunes estades: Alfons I el Cast, la reina Sança, Jaume el Conqueridor, Alfons el Savi...

Des d'un principi Vallbona destaca per la vida contemplativa, com a centre cultural, de treball i de pregària. Des del segle XIII Vallbona té escola monacal, on reben formació les noies de la noblesa. A l'scriptorium es copiaven i ornamentaven els còdex. S'hi estudiava gramàtica, litúrgia, cal·ligrafia, música, brodat...

Crida l'atenció la dedicació al cultiu i collita d'herbes remeieres per mantenir el bon estat de salut tant de les monges com dels veïns del territori. Un "laboratori farmacèutic" equipat permetia preparar les fórmules per guarir els malalts.

Actualment, sis monges hi fan vida comunitària: pregària pública al cor, contemplació a través de la lectura i meditació com a actes de culte privat, i finalment treballs d'hostatgeria, horticultura, estampes i ceràmica.

Dins el monestir hi trobem l'església, on hi destaquen els dos cimboris, el claustre del segle XII, on es barreja el romànic i el gòtic, la sala capitular i les capelles de Sant Cristòfor i de la Verge del Claustre.

Oh sorpresa, l'abadessa i dues monges són filles de Reus.

Reus París i Londres...

Des de finals del segle XVII fins a finals del XIX amb l'arribada a Catalunya de la fil·loxera el conreu de la vinya al territori, i especialment al Camp de Tarragona, esdevé

"Oh sorpresa, l'abadessa i dues monges són filles de Reus"

majoritari. És en aquest darrer segle que el comerç de l'aiguardent i la seva exportació des de Reus són l'eix del seu potent desenvolupament econòmic.

En aquest entorn comercial, en la dècada del 1830, es construeix a L'Espluga de Francolí la Fassina Balanyà. S'anomenava fassina a la fàbrica artesanal on s'obtenia aiguardent per destil·lació a partir del residu del raïm una vegada extret el most. El punt de partida era, doncs, l'anomenada brisa generada bàsicament en les cooperatives vinícoles: la pell, els pinyols i la rapa del raïm.

El procés industrial consistia, en primer lloc, a fer fermentar la brisa. A continuació, una caldera de vapor, que utilitzava l'aigua del Francolí, proporcionava vapor d'aigua perquè el producte fermentat arribés a 78°C, temperatura a la qual comença a

Fassina on es feia l'aiguardent

superem el 90%. Això s'acostuma a aconseguir amb una segona destil·lació.

Les restes de la brisa destil·lada es premsaven i s'obtenia l'àcid tàrtric, utilitzat en la indústria alimentària i en moltes altres aplicacions industrials.

Extret l'àcid tàrtric de la brisa, es deixava assecar, es comprimava i s'obtenia el combustible que cremava en la caldera per generar el vapor.

No està gens malament el procés global si pensem que parlem de principis del segle XX.

Després de fer un tastet d'aiguardents ens dirigim a Prenafeta, on ens espera una succulent calçotada. El bon menjar acompanyat del bon humor dels comensals acompanyen la sortida. L'autobús ja es a la porta.

Claustre del Monestir

destil·lar l'aiguardent. Anomenem aiguardent el líquid amb un contingut màxim d'alcohol del 70%, anomenat habitualment "de 70 graus". La resta és aigua arrastrada en el procés de destil·lació. Parlem d'alcohol quan superem els 90 graus, o sigui quan en

Margarida Jardí

Fent memòria: el meu pare

El meu pare, el doctor Aguadé, era caçador. Com el seu pare, l'avi Enric. De petits, el meu germà Claudi i jo fèiem de «gos», anàvem a recollir les peces que caçaven, conills, perdius, merles, tords... i així ens vam acostumar a anar per la muntanya i a orientar-nos.

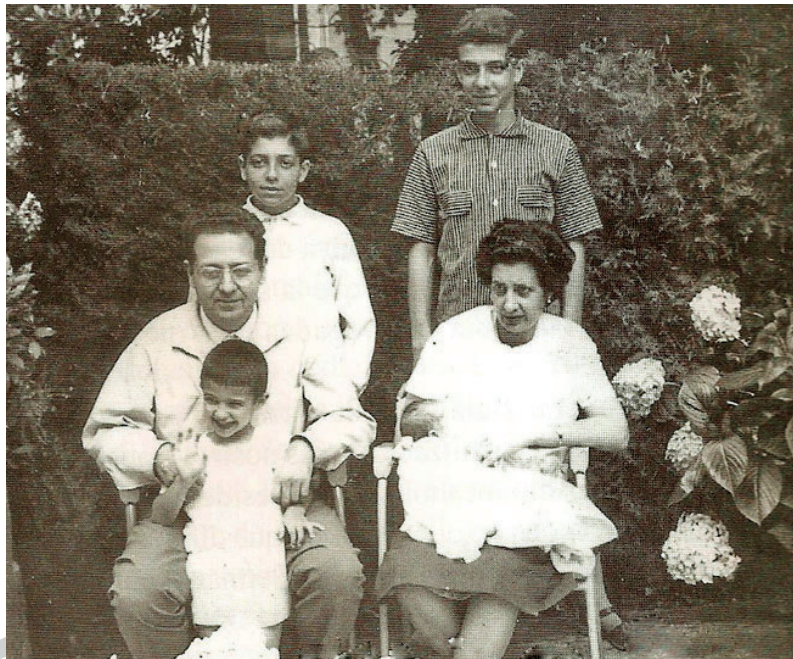
Explica a les seves memòries que sortia a caçar només a l'hivern, quan n'era la temporada, i durant la resta de l'any perdia l'entrenament. Va decidir apuntar-se a la Secció Excursionista del Centre de Lectura, on ja hi havia el seu germà Jaume. Així li va començar l'afició a conèixer el territori, a estimar-lo, a defensar-lo i a buscar maneres per reivindicar-lo. Era amic del Josep Iglésies, geògraf i excursionista, que

entenia que anar a la muntanya era més que trescar per camins, era una forma de fer país, d'entendre la terra i de donar valor a tot allò que les persones hi havien construït: els camins, els masos, els conreus, els noms de les muntanyes, les valls, els rius, els racons.

Havia estat cartògraf de molt jove, amb l'Exèrcit Republicà, a la Batalla de l'Ebre, i sabia llegir i interpretar els mapes, i això li va servir per iniciar una tasca ingent, donar a conèixer el territori. Va començar per comprendre el Camp de Tarragona, una regió ben delimitada per les muntanyes que l'envolten, i va coordinar la «Ruta dels Miradors del Camp», col·locant a cadascuna de les deu muntanyes més

adients que envolten la comarca una pedra amb el nom del pic i l'alçada. Recordo haver-lo acompanyat en diverses ocasions, i fins i tot vaig tragar a la motxilla, amb pocs anys, una de les pedres fins a dalt del Puig de Miramar, prop de Figuerola, a l'Alt Camp. També va iniciar i participar en el que s'anomenava el «Dia del camí de muntanya» on engrescava als muntanyencs a co-

Enric Aguadé, amb la seva família. Foto: Família Aguadé Bruix

“Havia estat cartògraf de molt jove, amb l'Exèrcit Republicà, a la Batalla de l'Ebre”

nèixer el territori, a descobrir un camí netejat, i on hi feia participar els grups excursionistes en la senyalització de nous camins, ja que l'organització anava a càrrec de les entitats del territori.

Després va venir l'inici dels Senders de Gran Recorregut, que la Federació de Muntanya li va encarregar que planifiqués. Amb mapes militars dels anys quaranta i també amb alguns que tenia d'abans de la guerra, dels anys vint, anava desenterrant el traçat dels antics camins i va emprendre una gran tasca de recuperació. La feina era immensa. Trobar l'antic traçat, netejar-lo, cosa que volia dir portar a la motxilla unes estisores de poder, un xurrac i uns bons guants,

i quan era net, marcar-lo com a Sender. Si era de Gran Recorregut, amb marques blanques i vermelles, i si era de Petit Recorregut les marques eren blanques i grogues. Tinc encara guardades unes «setrilleres» de fusta que ell mateix es va fabricar, on hi posava els dos pots de pintura, un de cada color, i que tenien a l'ansa un ganxo per penjar-hi el pinzell. Amb aquest trasto a

la mà anava marcant el camí, sempre en un lloc que fos permanent, un arbre gros, una roca, la paret d'una casa, sense empastifar el paisatge i, com deia, sobretot a les cruïlles de camins i en aquells llocs on hi podia haver confusió. Recomanava que des del lloc on es feia una marca es pogués veure la següent, si el terreny podia presentar dubtes.

El doctor, amb el seu germà Jaume. Foto: Família Aguadé Bruix

marcar-lo com a Sender. Si era de Gran Recorregut, amb marques blanques i vermelles, i si era de Petit Recorregut les marques eren blanques i grogues. Tinc encara guardades unes «setrilleres» de fusta que ell mateix es va fabricar, on hi posava els dos pots de pintura, un de cada color, i que tenien a l'ansa un ganxo per penjar-hi el pinzell. Amb aquest trasto a

A continuació hi havia la feina d'elaborar els mapes. Havia de marcar-hi els itineraris, i això ho va fer en un principi amb la col·laboració dels cartògrafs de la Diputació de Barcelona, que tenien autorització per publicar-ne (en aquells inicis encara érem en època franquista) i on va trobar col·laboradors entusiastes.

“El meu pare, a més, tenia també altres aficions. Va reorganitzar el Servei Meteorològic del Centre de Lectura”

Mentrestant anava escrivint i publicant les guies itineràries. I també descobria i estudiava el territori. Amb el Ramon Cuadrada, un amic de tota la vida i que tenia una casa a la Morera, van estar apamant tota la Serra de Montsant, i els 98 pujadors que hi ha per accedir al seu cim. El doctor Antoni Escolà, ja gran, li va donar la idea de fer una ruta des de Reus a Lurdes, i abans ja havia estudiat, marcat i anat a Montserrat a peu en tres dies, creant un itinerari que avui encara s'utilitza. El seu coneixement del territori li va donar material per escriure un estudi sobre Els camins mil·lenaris del Baix Camp, els Camins Mil·lenaris de Catalunya per on passaven els Pelegrins de Santiago i diverses guies itineràries sobre la Serra de la Llena, Siurana i la Mola de Colldejou, per parlar només de les que es refereixen al Camp.

El meu pare, a més, tenia també altres aficions. Va reorganitzar el Servei Meteorològic del Centre de Lectura, i recordo que la predicció del temps era una de les coses que li agradava de fer. Va escriure un estudi titulat Memorial d'aiguats, on repassava les pluges intenses que de tant en tant, al llarg dels segles, han fet mal a la zona del Camp de Tarragona. Amb una màquina de fotos, potser de la marca Voigtlander, va fer una gran quantitat de diapositives dels núvols i dels fenòmens atmosfèrics que observava, i que després ens projectava al meu germà i a mi perquè entenguéssim els seus noms i les seves característiques.

I tot això ho feia sense deixar la seva feina

de metge, per la que tenia una gran vocació. He sentit a dir d'ell que era un metge humanista, és a dir, es preocupava per les persones, a més de per la seva malaltia. Entenia les situacions personals que podien fer emmalaltir, i donava consells i recomanacions per resoldre-les. Tenia coneixements de psicologia, i havia treballat a l'Institut Pere Mata observant pacients, amb el doctor Vilaseca. Era un endocrinòleg reconegut i va organitzar curssets a l'Hemeroteca Mèdica, per posar al dia als metges de la comarca de les innovacions en tots els camps de la medicina, quan les publicacions estrangeres especialitzades no arribaven amb facilitat. Va prendre part presentant ponències i comunicacions a diversos congressos de medicina, a l'estat espanyol i a l'estranger. En alguns d'aquests congressos, a inicis dels anys setanta, quan ja s'ocupava dels senders, aprofitava per conèixer el que es feia en altres països, i descobria itineraris i tècniques de marcatge. Per exemple, recordo que explicava que a Suïssa els Senders de Gran Recorregut no estaven marcats amb blanc i vermell, sinó amb groc i vermell, perquè el blanc era el color de la neu, un color sempre present a les muntanyes.

I la memòria va seguint, i donaria lloc a moltes vivències i anècdotes.

Enric Aguadé Bruix

Enric Aguadé Sans, metge excursionista, expert en aigües...

Enric Aguadé Sans, en època estudiantil. Foto: Família Aguadé Bruix

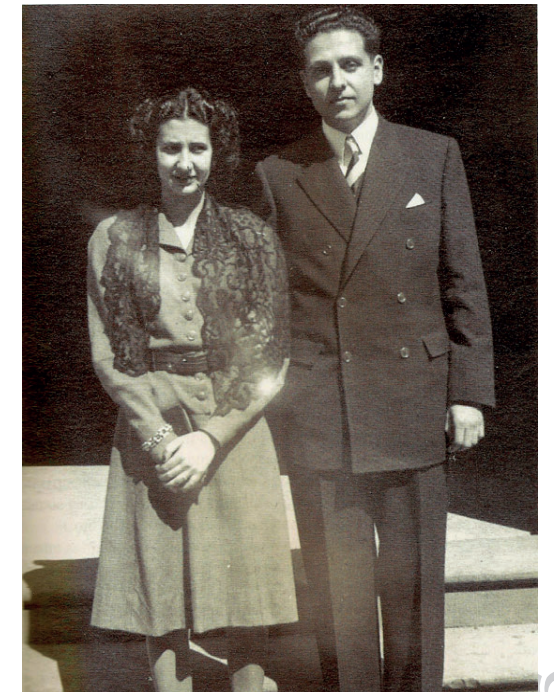
Fill de l'industrial reusenc Enric Aguadé Parés, president del Cercle de Reus, alcalde de la ciutat i diputat provincial, Enric Aguadé Sans neix a Reus el dia de Nadal de l'any 1920. Quan té 7 anys, ja surt a caçar amb el pare pel Priorat. Això, és poc abans de ser mobilitzat i enviat a la guerra com a membre de la Lleua del Biberó a la Batalla de l'Ebre. El seu destí de delineant cartògraf, anys després, li serà de molta utilitat.

Llicenciat en Medicina l'any 1947, Enric

Aguadé fa el doctorat a Madrid el mateix any. Acabat el servei militar a Saragossa i els estudis a Barcelona, s'estableix com a metge a Reus on exerceix l'Endocrinologia des de l'any 1948 fins al 2004 .

El 1973, entra a formar part del Comitè Català de Senders de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya i esdevé el seu president durant més de vint-i-cinc anys. Una de les seves fites més remarcable és que va marcar el primer Gran Recorregut (GR) d'Espanya. Una altra, és de l'any 1997 quan -amb 77 anys i només en tres dies- camina els cent vuit quilòme-

Aguadé i esposa Montserrat Bruix. Foto: Família Aguadé Bruix

Personatges

“Fruit de la seva passió per l’excursionisme, publica gran quantitat de llibres i guies que són referència”

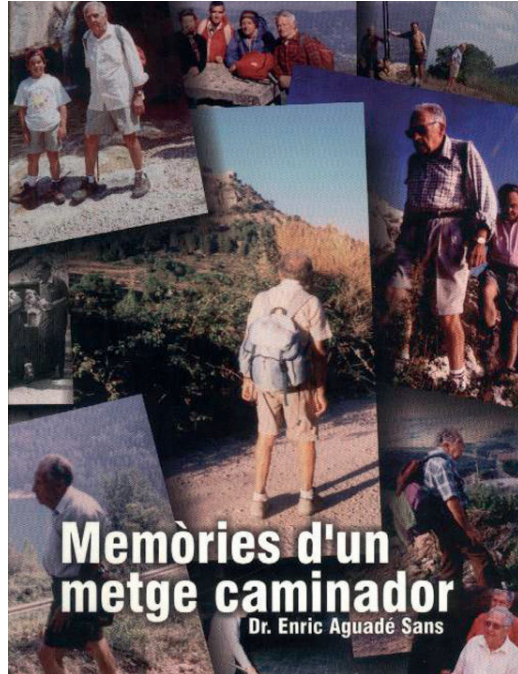
tres que separen Reus de Montserrat.

President de l’Acadèmia de Ciències Mèdiques de Reus, Enric Aguadé contribueix al manteniment de la Biblioteca Mèdica i dels Cursos de Formació Mèdica Continuada. A més, és propulsor i mantenidor de l’hemeroteca mèdica de Reus com, també, en el període del 1986 al 2000, és membre de la Junta de Govern del Col·legi Oficial de Metges de Tarragona i exerceix els càrrecs de tresorer i vicepresident primer.

A Reus, s’encarrega d’organitzar el servei meteorològic del Centre de Lectura de Reus i publicà diversos articles sobre meteorologia i meteoropatologia. Entès en aigües, ocupa diversos càrrecs directius a la Comunitat de Regants del Pantà de Riudecanyes.

Fruit de la seva passió per l’excursionisme, publica gran quantitat de llibres i guies que són referència per als caminadors i senderistes com: De Reus a Lurdes a peu, un dels seus primers llibres, o Memòries d’un metge caminador, el darrer.

L’extraordinària trajectòria professional, cívica, esportista i humanística del doctor Enric Aguadé i Sans, el fa mereixedor de múltiples distincions i honors. És guardonat, entre d’altres, amb les insígnies d’or de la Diputació de Tarragona, de la Federació d’Entitats Excursionistes de Catalunya i del Col·legi Oficial de Metges de Tarragona. També, és distingit amb les medalles de la Ciutat de Reus, la del Forjador de la Història Esportiva de Catalunya, el premi Humanisme i esport de Barcelona i el trofeu de la Federació Espanyola de Muntanya pels seus vint-i-

Portada del llibre de memòries, consultable a la biblioteca del Centre d’Amics de Reus

cinc anys de dedicació als Senders de Gran Recorregut. L’any 2000, la Generalitat de Catalunya li atorga la Creu de Sant Jordi i el 2003, rep el premi de Medi Ambient. En 2003, el Centre d’Amics de Reus el va nomenar ‘Més Amic de Reus’.

Després de fer molts camins i convençut que “Un dia de sender, una setmana de salut”, Enric Aguadé i Sans mor el 14 de gener del 2013, als 92 anys.

Jesús Sabaté Fort
Article publicat al web del Col·legi de Metges de Catalunya

Activitats

Eduard Prats rescata les grans dones oblidades de la ciència i l’art

En una apassionant conferència celebrada el 16 de febrer a la sala d’actes del Centre d’Amics de Reus, el doctor Eduard Prats va enlluernar l’àmplia concurrència amb una exposició molt documentada que demostrava les grans injustícies que la història ha practicat envers les dones pioneres i grans creadores en els camps de la ciència, la música, la pintura i la literatura.

Arrel d’una anterior i molt exitosa conferència celebrada a Reus, el doctor Prats fou convidat pel Centre d’Amics de Reus en el context del Dia Internacional de la Dona i la Nena en la Ciència, de manera que ampliés el tema de l’anterior conferència, que havia estat centrada en el món de la ciència, i així és com es plantejà els dos camps: ciència i arts, en el context de l’oblit espectacular del paper trascendental jugat per la dona.

Relatava Prats que la dona ha quedat històricament desplaçada a les tasques familiars i de la llar. “Una explicació, la més òbvia, podria ser els costums ancestrals lligats al do de la maternitat i de la cura de la família, que han estat el rol principal de la dona, un rol reconegut i esperat per la societat. Si girarem la vista enrere podem veure aquest fet reflectit en les nostres pròpies famílies”. A dia d’avui sabem que els camins que pot seguir una dona són múltiples, i a Reus, “en les properes eleccions municipals, els primers llocs a les llistes electorals d’enguany l’ocuparan les dones”. I també sabem, deia el doctor, que l’equitat de gènere ha arribat a molts estaments (polítics, professionals, com la Medicina, Farmàcia, Professorat universitari, laborals..) “tot i que encara queda camí per recórrer (pensem en la judi-

Rosalind Franklin. Foto: Cordon Press

catura, les forces de l’ordre, els transportistes, ...)”.

Però no van ser aquestes consideracions les que el van moure a continuar investigant. “Les raons van ser altres del tot deshonestes. Quan ho revises amb detall te n’adones que no només es tracta de tenir menys oportunitats de destacar, o d’assolir metes, per la dedicació a la família sinó que et trobes amb altres coses més mesquines, amb veritables frauds, trampes i enganys del tot innacceptables”.

El cas de Jocelyn Bell Burnell

Jocelyn Bell Burnell fou una dona irlandesa

“Lisa Meitner fou una jueva que va escapar dels nazis. Ella descobrí la fissió nuclear”

La compositora Fanny Mendelssohn

que als 24 anys va signar a la prestigiosa revista ‘Nature’ un article sobre els púlsars. En les seves paraules un púlsar és un cos estel·lar extraordinàriament compacte, molt dens, que rota sobre sí mateix amb molta rapidesa i emet ones de freqüència de ràdio. És com si fos un far. El seu origen es deu a l’explosió catastròfica d’una estrella, una estrella que pot tenir una mida deu vegades superior al nostre sol però que, convertida en púlsar, només mesura 10 km de diàmetre.

“A les nombroses entrevistes periodístiques fetes arrel d’aquesta impactant publicació -relatava Prats-, només li preguntaven pels nuvis que havia tingut o per les seves aficions, però res a veure amb els seus descobriments científics”. “Però el més gros és que quan, en 1974, es va concedir el Nobel de Física, aquest es va atorgar al seu director de tesi i no a ella. És una de les més grans impostures en la trajectòria dels Nobel”.

Lisa Meitner fou una jueva que va escapar dels nazis. Ella descobrí la fissió nuclear. “Algú l’ha denominada la mare jueva de la bomba atòmica. Però també la podríem conèixer com la mare de l’energia nuclear. Austríaca, de les poques dones que va aprovar una llicenciatura de ciències, la seva lucidesa la va portar a estudiar amb Max Plank (un gegant de la Física) a Berlín. Al laboratori va conèixer Otto Hann (un gegant de la Química, amb qui van tenir una amistat de 30 anys). “La seva carrera és una història contínua de desigualtat en el tracte en el món dels laboratoris científics d’aquella època”, deia Prats. Ella descobrí el positró (la partícula oposada a l’electró). Amb l’ascens dels nazis al poder, va fugir de Berlín cap a Suècia i no va voler col·laborar amb el projecte Manhattan, de creació de la primera bomba atòmica. Ara bé, en 1944 el premi Nobel de Química fou per a Otto Hahn, i ella restà oblidada.

La fibra kewlar

Prats cità també el cas de l’americana d’origen polonès Stephanie Kwoleck, descobridora del kewlar, la fibra polimèrica més re-

“El 8 de març de 2019, la música va viure una celebració especial. En el Dia Internacional de la Dona”

sistent que l’acer, utilitzada en aeronàutica, embarcacions, cordes super-resistents, raquetes de tennis, esquís, guants protectors en la indústria i manipulats de maquinària, una descobridora tampoc reconeguda. O el de Marie-Claire King, genetista, va ser la descobridora de la semblança dels mapes genètics dels humans amb els ximpanzés, en un 99 %, que fou “una revolució científica en 1973”. El descobriment té un rerefons impactant: “El ximpanzé a penes pateix càncer”. “Per què no es va seguir investigant en aquesta línia?”, es preguntava. En canvi, en 2022 se li concedia el Nobel a un genetista finlandès per descobrir els gens dels neanderthals, que fa desenes de milers d’anys que no existeixen...

Quant al càncer de mama familiar, King va identificar els gens responsables de la predisposició hereditària i també la identificació dels néts desapareguts de les àvies de la Plaza de Mayo a Buenos Aires, “analitzant el genoma d’avis/néts sense els pares, que ha estat una altra de les grans contribucions a la ciència i a la justícia social. No sé què esperen a donar-li el Nobel”, reclamava el conferenciant.

Pintura, música i literatura

Per parlar de pintura, Prats triava la parella formada pel matrimoni Jackson Pollock i Lee Krasner, dos artistes representatius de l’expressionisme abstracte. Un bon dia Pollock inventà la pintura per degoteig (dripping-triping). El llenç, generalment de grans dimensions, era dipositat al terra i ell es passejava per damunt deixant anar amb el pinzell, el tub o la ferrada pintura i més pintura, una i una altra capa. “Pintura en acció. S’ha acabat el cavallet i la pinzella-

Rosalind Franklin. Foto: Cordon Press

da”. Tot són taques. “I en això apareix la Peggy Guggenheim: milionària, col·leccionista i mecenes de l’art. Excèntrica i molt donada a la beguda. Descobreix Pollock i li encarrega un quadre, un mural, de 6 metres, per la seva mansió a Nova York. I Pollock fa això. Quan mor Pollock, Lee reconduïx la seva pintura cap altres indrets. Els crítics jutgen més interessant l’obra d’ella que no pas d’ell”.

Fanny Mendelssohn

Relatava el doctor Prats que el 8 de març de 2019, la música va viure una celebració especial. En el Dia Internacional de la Dona, el Royal College of Music de Londres va interpretar la peça ‘Sonata de Pasqua’,

“Així, Fèlix Mendelssohn passà a la història com un dels grans referents de la música clàssica”

composició que per 140 anys es va atribuir a Fèlix Mendelssohn, però en realitat va ser escrita per Fanny, la seva germana.

El pare de Fanny Mendelssohn –un important banquer– sempre va considerar que la vida pública no era assumpte de senyores. Tot i que durant la seva adolescència Fanny havia memoritzat i interpretava les fugues i preludis de Bach, el seu pare insistia a mostrar-li un altre camí: casar-se i ser mestressa de casa.

“Fanny mostrava un enorme talent musical, però el seu germà Fèlix també componia. Així, Fèlix Mendelssohn passà a la història com un dels grans referents de la música clàssica, mentre la seva virtuosa germana quedà al marge. Els obstacles van ser immensos i el desig del seu pare es va fer realitat: Fanny es va casar amb l’artista Wilhelm Hensel. No obstant això, malgrat l’oposició de la seva família, ella es va entregar a la composició”.

En un començament, Fèlix considerava que no era possible que Fanny es dediqués a la música, però després va canviar de parer i li va entregar el seu suport. “Creadora de més de 400 peces, moltes d’elles no se li van atribuir per ser dona. Algunes de les seves cançons es van publicar sota el nom del seu germà i només va tenir una única presentació pública davant el piano, ocasió en la qual va interpretar obres de Fèlix”. Finalment, el 1846 va publicar una col·lecció que incloïa totes les seves composicions originals.

En literatura, Prats subratllava el gran talent de Joyce Carol Oates, autora de més de 80 obres i no premiada amb el Nobel mal-

grat la seva valua. “Una geganta de les lletres contemporànies que no ha merescut arribar a l’Olimp dels Nobel”, recollia.

Rosalind Franklin

Finalment, la més gran impostura històrica es produiria en el camp de la ciència amb Rosalind Franklin, un cas de frau ja confirmat i reconegut. Fa 60 anys, James Watson i Francis Crick van publicar un article a ‘Nature’ amb la seva proposta d’estructura per ADN. En el darrer paràgraf citaven Rosalind Franklin i li agraïen els seus resultats experimentals no publicats i algunes idees.

Anys més tard, Francis Crick va escriure que, al King’s College de Londres, on Rosalind treballava, hi havia restriccions molt irritants (Rosalind no podia prendre cafè a la sala de professors reservada pels homes), però llavors semblaven trivialitats.

“Qui era Rosalind Franklin? Doncs era una científica del món de la química que durant la guerra mundial va fer importants estudis sobre el carbó. La seva vàlua la va portar a França, al Laboratori central de Serveis químics de l’Estat, on va desenvolupar la tècnica de difracció dels RX que pocs anys més tard aplicaria a la molècula de l’ADN”.

Quan tornà a Londres, en 1951, al King’s College, el director del Departament, John Randall, li encarregà l’estudi de l’estructura de l’ADN. Treballà amb una dedicació i perseverança admirables en millorar la tècnica apresada a França i obtingué imatges d’una nitidesa inigualable de l’ADN. “El novembre d’aquell any impartí una conferència als col·legues del King’s College. Allí hi eren Watson i Crick, que treballaven a Cambridge i havien estat invitats per Mau-

“A partir d’aquí ells desenvoluparien el dibuix teòric de la doble hèlix de l’ADN”

El doctor Prats, durant la seva intervenció. Foto: Centre

rice Wilkins”, narrava Prats.

Aquest, Wilkins, seria el que en els mesos següents ensenyaria les imatges de l’ADN preses per Rosalind al microscopi, sense el seu permís. En febrer de 1953, Watson i Crick veieren la imatge núm. 51 i quedaren còpresos. A partir d’aquí ells desenvoluparien el dibuix teòric de la doble hèlix de l’ADN.

En 1951, Rosalind havia escrit que els seus resultats suggerien una estructura helicoidal, amb 2, 3, 4 cadenes i amb els grups fosfat situats a l’exterior (ho va escriure 16 mesos abans que Watson i Crick). “Cansada de les discussions que va arribar a tenir

amb Wilkins, Watson i Crick, es traslladà a un altre laboratori de Londres, on treballà fins la seva mort, amb importants treballs sobre l’estructura del virus de la pòlio. Va morir en 1958. Quatre anys més tard, Watson i Crick rebien el Nobel i no mencionarien Rosalind en els seus discursos d’acceptació.

El certificat de defunció de Rosalind Franklin deia: “Una científica investigadora, soltera, filla d’Ellis Arthur Franklin, un banquer

La modernitat de Ramon Casas

Ramon Casas està considerat el millor pintor impressionista del nostre país i va ser, i és encara avui dia, un personatge fascinant. Un home que tenia una personalitat molt acusada, molt polifacètic i que va destacar en múltiples aspectes al llarg de la seva vida, molts dels quals són tributaris d'analtzar-los monogràficament.

Per destacar-ne alguns, a banda de la seva vessant impressionista, la tasca que va dur a terme com a cartellista (precursor de la publicitat visual finisecular i quins principis que va aplicar llavors segueixen vigents avui dia), seguidor dels moviments intel·lectuals i artístics que van aportar el modernisme, la seva preocupació per transmetre a les generacions posteriors alguns esdeveniments ciutadans de l'època, la seva relació amb la Júlia.

Per tota aquesta sèrie de fets, la xerrada s'ha instrumentalitzat donant una visió global de Ramon Casas, de l'entorn en que es bellugava i un repàs al més important de la seva obra en funció de l'època, en un modest intent de comprendre i entendre qui era Casas.

La seva primera època, a París, de la mà de Carolus Duràn, gran seguidor de Velázquez, va iniciar-se amb temes taurins, que eren molt apreciats a la societat parisenca, malgrat que a Catalunya no ho eren tant i encara seguien preferint els temes religiosos, històrics i mitològics, malgrat que el modernisme ja planejava amb força.

En pocs anys, Casas arriba a una plenitud i maduresa artística i poc a poc anem descobrint al Ramon Casas que coneixem: fa una

pintura de bon gust, refinada i equilibrada, que capta les atmosferes dels espais, amb línies esfumades i colors equilibrats de forma continguda. A destacar els enquadraments sobre elevats i espais buits que proporcionen més dramatisme a les seves obres. Les seves obres retraten l'ambient parisenc de l'època i una temàtica de situacions naturals i quotidianes.

D'aquesta època són tres obres paradigmàtiques: "Plein Air" (a l'aire lliure), "el Bohemi" (retrat del compositor Erik Satie) i "La Madeleine", totes elles ambientades al Moulin de la Galette i el conegut cafè Le Chat Noir.

Poc a poc va evolucionant i quan s'instal·la definitivament a Barcelona al 1894 es consolida com un retratista de gran prestigi gracies a la seva habilitat innata pel dibuix

Un moment de la conferència del doctor Domènec Pascual

i, d'altre banda, es palesa la seva preocupació per a la perpetuació d'esdeveniment contemporanis i socials per les generacions venidores.

Com a retratista ens ha deixat més de 200 retrats, a destacar els de un jove Picasso, Santiago Rusiñol, Domènec i Montaner,

"Casas va saber interpretar perfectament el llenguatge popular aplicat a la publicitat"

Unamuno o Eugeni d'Ors.

Però on va deixar una empremta va ser en la perpetuació d'esdeveniments que van succeir a la societat finisecular, emmarcats en el realisme social.

Exemples són "Flores Deshojadas", on denuncia una violació soferta per una noia, la impactant pintura sobre la pena de mort "Garrote Vil", el "Corpus Christi" referent a l'atemptat que es va produir en el decurs d'aquesta processó i que va matar a 12 persones o la coneguda "La Càrrega (de la Guàrdia Civil) Barcelona 1902".

Les obres Garrote Vil i La Càrrega estan presents en la majoria de llibre d'Història de l'Art.

L'època del 4 Gats va marcar el temps d'auge del modernisme i el va introduir en el món del cartellisme. Aquí ens va deixar una icona que es l'obra que presidia la cerveseria, "Ramón Casas i Pere Romeu en un tàndem".

El cartellisme

Pel que fa al cartellisme, Casas va saber interpretar perfectament el llenguatge popular aplicat a la publicitat, en un moment en que l'analfabetisme de la població era del 67%. Els seus cartells eren fàcils, entenedors, amb gran capacitat d'atracció i síntesi conceptual, amb imatges demostratives i que trigaven dos segons a ser compresos.

Exemples clàssics són els dels anuncis de l'Anís del Mono, del xampany Codorniu, de la Sífilis, els anuncis de cigarretes i automòbils (ambdós fets sempre per dones).

Per acabar, l'etapa de la Júlia. Casas va conèixer a la Júlia Peraire al 1905, de seguida la va convertir en el seu model, la seva amant i al 1922 en la seva esposa. La va pintar mol-

tes vegades, però el retrat més valorat es "La Sargantain" (1907) on la mostra com una formosa dona, uns ulls bellíssims, una força en la mirada i certa violència sexual. La presenta envoltada per una túnica daurada, quina roba està empresonada entre les seves cuixes, que li dona un caire de notable sensualitat.

En resum, l'obra de Casas sempre s'ha caracteritzat per la modernitat (que no el modernisme). Va ser un home quina vida va consistir en una constant evolució, seguidor de tots els avenços tecnològics que s'anaven produint. Vivia les inquietuds del modernisme i de la modernització en tots els seus aspectes. Innovador del cartellisme i la publicitat visual, va saber transmetre a les seves obres el poder de la comunicació propi de la publicitat. Llegat molt important d'esdeveniments socials de l'època.

Un tema constant a les seves obres, l'autèntic protagonista, és la dona, a qui li rendeix culte de forma constant i la converteix en un element plàstic imprescindible: la dona lliure, en actituds desafiantes i desinhibides, que fuma i que beu en públic, que condueix automòbils, (el que els anglesos en deien la new woman), trencant amb la clàssica imatge puritana.

Però no perdem de vista que malgrat l'aparència que volia donar de "bohemi", sempre va ser un burgès i un "bon vivant" en totes les seves vessants.

Al final dels seus dies deia: "Potser he viscut poc, però he viscut molt bé, com mai no viureu vosaltres".

Aquest era Ramon Casas.

Domènec Pascual

La Setmana Santa, protagonista del món del col·leccionisme

El dia 25 de març va tenir lloc la 11^a. Col·lect-Con, Trobada de Col·leccionisme a Reus, amb l'habitual exposició, aquest cop dedicada a la Setmana Santa de Reus.

Els membres de Col·lectors Club vam comptar amb la col·laboració de l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa de Reus i de la Confraria de Sant Tomas d'Aquino, que aquest any celebra el seu 75^e. Aniversari.

A l'exposició vam voler donar la visió de la Setmana Santa des dels ulls dels col·leccionistes amb una petita mostra de diversos objectes col·leccionables. Un recull de les vinyetes de les que habitualment es realitzaven per aquestes dades, algunes força antigues, així com recordatoris, estampetes, medalles i altres objectes de les diverses confraries reusenques, algunes amb més de dos segles d'antiguitat. També vam voler recordar les mostres fotogràfiques amb algunes fotografies molt interessants cedides pel nostre

company Jordi Pamies i Barberà, que eren del seu pare, en Jordi Pàmies i Carreter, i que van participar en alguns d'aquests concursos.

També vam introduir un petit muntatge videogràfic amb un recull dels programes oficials de l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa, alguns dels de Sant To-

“A l'exposició vam voler donar la visió de la Setmana Santa des dels ulls dels col·leccionistes”

cipació d'altres entitats com el Grup Filatèlic i Numismàtic de Reus, el Grup Cartòfil, Sucreus i la delegació de Reus de l'Associació de col·leccionistes de plaques de cava de Bagà.

I com sempre volem agrair al Centre d'Amics de Reus, i al seu president, Joan Maria Mallafrè, i als membres de la Junta per la seva inestimable col·laboració en la realització de l'acte, així com a tots els companys del nostre club que ens

van cedir el material per l'exposició.

Joan Carles Llop
President de Col·lectors Club

Fotos: Diversos moments de l'exposició celebrada al Centre d'Amics. Fotos: Col·lectors Club

màs d'Aquino i també algunes postals editades per les mateixes entitats. Molt d'aquest material es pot consultar a l'apartat de col·leccions/objectes de marxandatge de la web de l'associació: col·lectorsclub.es.

L'exposició va tenir una molt bona acollida, amb visitants destacats com en Josep Rull i en Damià Calvet, que acompanyaven l'alcaldeable per Junts, Teresa Pallarès. També van voler acompanyar-nos els membres d'Ara Reus, Dolors Vázquez i Albert Piñol.

En l'àmbit estrictament col·leccionista, pel matí vam poder gaudir de l'habitual trobada d'intercanvi d'objectes de col·leccionisme, amb la parti-

